

CÁC BẢN MINUET CỦA NHẠC SĨ JOHANN SEBASTIAN BACH VÀ VAI TRÒ TRONG DẠY HỌC PIANO

Lê Thị Hải Yến

Học viên K21 chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc,
Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương
Email: yenlepiano@gmail.com

Tóm tắt: Minuet là một thể loại âm nhạc, nguồn gốc từ điệu nhảy cung đình Pháp, có tính chất nhày múa nhịp nhàng, được sử dụng phổ biến trong thời kỳ Baroque (thế kỷ XVII - nửa đầu XVIII) và tiếp tục phát triển ở các thời kỳ sau. Nhiều tác phẩm Minuet gắn với tên tuổi của nhạc sĩ tiền cổ điển người Đức - Johann Sebastian Bach (1685-1750). Các Minuet của ông có giá trị nghệ thuật cao, giai điệu tinh tế và mang ý nghĩa sư phạm sâu sắc, phù hợp với học sinh (HS) học đàn Piano ở giai đoạn phát triển các kỹ thuật nền tảng, giúp HS nâng cao khả năng cảm thụ, năng lực thẩm mỹ và hiểu biết âm nhạc. Bài viết này tập trung nêu vai trò của việc dạy học các bản Minuet của nhạc sĩ J.S. Bach đối với HS học đàn Piano không chuyên nghiệp. Thông qua việc phân tích đặc điểm âm nhạc và kỹ thuật của một số bản Minuet tiêu biểu, bài viết làm rõ giá trị sư phạm của các tác phẩm này trong quá trình hình thành năng lực biểu diễn và cảm thụ âm nhạc cho người học. Đồng thời khẳng định việc đưa các Minuet của Bach vào giảng dạy Piano là hướng tiếp cận hiệu quả nhằm kết hợp rèn luyện kỹ thuật với giáo dục thẩm mỹ trong đào tạo âm nhạc.

Từ khóa: Minuet, dạy học Piano, Johann Sebastian Bach (1685-1750).

MINUETS BY JOHANN SEBASTIAN BACH AND THEIR ROLE IN PIANO TEACHING

Abstract: The minuet is a musical genre originating from a French court dance characterized by graceful and rhythmic movements. It was widely used during the Baroque period (17th century - early 18th century) and continued to develop in later musical eras. Many minuet compositions are associated with the German pre-classical composer Johann Sebastian Bach (1685-1750). His minuets possess high artistic value, refined melodies, and significant pedagogical meaning, making them suitable for piano students who are developing fundamental technical skills. These works help students enhance their musical perception, aesthetic awareness, and theoretical understanding of music. This article focuses on the role of teaching Bach's minuets to non-professional piano students. By analyzing the musical and technical characteristics of several representative minuets, the paper clarifies the pedagogical value of these works in developing students' performance abilities and musical appreciation. It also affirms that incorporating Bach's minuets into piano instruction is an effective approach to combining technical training with aesthetic education in music teaching.

Keywords: Minuet, piano teaching, Johann Sebastian Bach (1685-1750).

Nhận bài: 07/01/2026

Phản biện: 08/02/2026

Duyệt đăng: 12/02/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong chương trình đào tạo và giảng dạy đàn Piano, việc lựa chọn những tác phẩm phù hợp với trình độ của học sinh (HS) có ý nghĩa quan trọng đối với quá trình hình thành và phát triển kỹ thuật biểu diễn cũng như khả năng cảm thụ âm nhạc. Bên cạnh các bài luyện tập kỹ thuật thuần túy, những tiểu phẩm âm nhạc có giá trị nghệ thuật và tính sư phạm cao luôn được xem là phương tiện hữu hiệu giúp người học tiếp cận âm nhạc một cách toàn diện. Trong số đó, các bản Minuet của nhạc sĩ Johann Sebastian Bach (1685-1750) được sử dụng khá phổ biến trong chương trình dạy học Piano ở trình độ cơ bản và trung cấp. Với cấu trúc rõ ràng, giai điệu tinh tế, tiết tấu ổn định cùng sự kết hợp hài hòa giữa các kỹ thuật đàn cơ bản, các Minuet của Bach không chỉ giúp HS rèn luyện kỹ thuật mà còn góp phần phát triển khả năng cảm thụ và hiểu biết âm nhạc. Vì vậy, việc nghiên cứu vai trò của các Minuet trong dạy học Piano có ý nghĩa thiết thực đối với hoạt động giảng dạy và học tập hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Giới thiệu thể loại Minuet

Trong lịch sử âm nhạc phương Tây, Minuet là một thể loại thể hiện sự giao thoa giữa âm nhạc và vũ điệu. Ban đầu, Minuet là một điệu nhảy cung đình phổ biến ở Pháp, được biết đến rộng rãi từ cuối thế kỷ XVII và phát triển mạnh trong suốt thế kỷ XVIII, sau đó nhanh chóng lan rộng ra khắp châu Âu và trở thành nguồn cảm hứng cho nhiều nhà soạn nhạc viết thành tác phẩm nhạc đàn. Trong Luận án Tiến sĩ Âm nhạc học, tác giả Lê Minh Tâm có viết: "Minuet là một điệu nhảy nhịp ba (3/4) được sử dụng phổ biến trong thời kỳ Baroque cùng với nhiều điệu nhảy khác". Về mặt vũ khúc, điệu nhảy Minuet mang tính trang trọng, thanh nhã, thể hiện sự cân đối và trật tự của nghệ thuật cổ điển, đồng thời là hình thức thể hiện tinh thần quý tộc trong thời kỳ này. Về mặt âm nhạc, Minuet được sáng tác chủ yếu ở nhịp 3/4, nhịp độ vừa phải, thường mang tính chất uyển chuyển, nhịp nhàng.

Trải qua thời gian, các bản nhạc Minuet dần tách khỏi vai trò là âm nhạc dành cho khiêu vũ mà được phát triển thành một thể loại nhạc đàn độc lập, giàu tính nghệ thuật và nhiều khi được sử dụng là một phần trong thể loại tổ khúc hoặc một chương trong thể loại giao hưởng hay sonata.

Các nhạc sĩ tiền cổ điển như G.F. Handel (1685-1759), J.S. Bach (1685-1750) đã viết nhiều bản Minuet là tác phẩm nhạc đàn độc lập. Một số nhạc sĩ của trường phái âm nhạc cổ điển Viên đã sử dụng Minuet là một chương trong các bản giao hưởng hoặc sonata, tiêu biểu như J. Haydn (1732-1809), W.A. Mozart (1756-1791), L.V. Beethoven (1770-1827)...

Với giá trị nghệ thuật và kỹ thuật, các bản Minuet không chỉ để biểu diễn mà thường được đưa vào chương trình giảng dạy âm nhạc, đặc biệt trong giáo trình học đàn Piano ở trình độ cơ bản. Johann Sebastian Bach là một trong những nhà soạn nhạc có nhiều Minuet dành cho clavier (đàn phím), các Minuet của ông mang tính giáo dục cao, âm nhạc tinh tế, cấu trúc rõ ràng, tiết tấu ổn định và giàu giá trị nghệ thuật. Học các Minuet của Bach giúp cho HS rèn luyện kỹ thuật đàn Piano, nâng cao khả năng cảm thụ, năng lực thẩm mỹ và hiểu biết các yếu tố quan trọng trong âm nhạc cổ điển, bác học.

2.2. Sơ lược về nhạc sĩ Johann Sebastian Bach và một số đặc điểm trong các Minuet của ông

2.2.1. Sơ lược về nhạc sĩ Johann Sebastian Bach

Để viết mục này, tác giả bài báo đã dựa vào nguồn tư liệu của một số sách như *Lịch sử âm nhạc thế giới (Từ nguyên thủy đến hết thế kỷ XIX)* của Nguyễn Thị Nhung, *Lịch sử âm nhạc thế giới (phần châu Âu, từ khởi đầu đến hết thế kỷ XIX)* của Nguyễn Thị Tố Mai và một số sách khác.

Johann Sebastian Bach, nhạc sĩ tiền cổ điển người Đức, ông sinh năm 1685, mất năm 1750, “là một trong các nhà hoạt động thuộc thời đại Ánh sáng của Đức. Nghệ thuật của ông đánh dấu một trong những giai đoạn lớn nhất của nền âm nhạc cổ điển Đức”. Bach được biết đến với tài năng xuất chúng trong sáng tác và biểu diễn âm nhạc, là bậc thầy của âm nhạc phức điệu, ông đã

đưa nhạc phức điệu lên đến đỉnh cao, “hầu hết các lĩnh vực của nghệ thuật âm nhạc (trừ nhạc kịch) Bach đều cống hiến tài năng của mình và ở bất cứ lĩnh vực nào ông cũng có những tác phẩm lỗi lạc”. Sự nghiệp sáng tác của Bach không chỉ làm phong phú thêm kho tàng âm nhạc thế giới nói chung và của nước Đức nói riêng mà còn tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển của âm nhạc cổ điển cũng như hiện đại sau này. Hình tượng trong các tác phẩm của Bach rất phong phú, thể hiện chiều sâu của tình cảm, âm nhạc của ông “gần như làm sống dậy các tòa kiến trúc đồ sộ, những bức điêu khắc tuyệt vời, các bức tranh vẽ trong nhà thờ”.

Trong tiếng Đức, từ “bach” nghĩa là dòng suối nhưng nhạc sĩ L.V. Beethoven đã từng nói: “Bach không phải là dòng suối mà là đại dương” để nhấn mạnh tầm vóc vĩ đại và công lao to lớn của Bach với nền âm nhạc của nhân loại.

2.2.2. Một số đặc điểm trong các Minuet của nhạc sĩ Johann Sebastian Bach

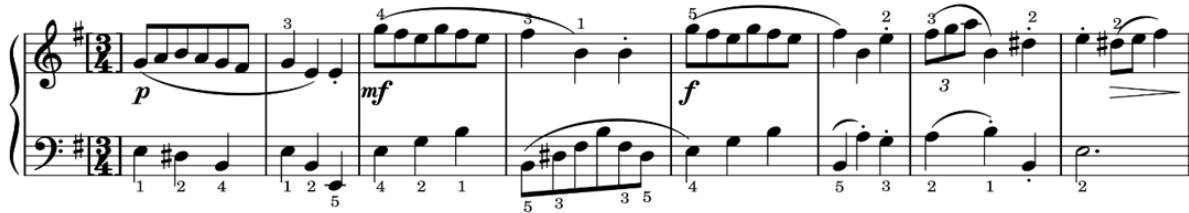
Nhạc sĩ Johann Sebastian Bach viết hàng chục Minuet, nhiều bản ở dạng tác phẩm độc lập và có những Minuet là một phần trong các tổ khúc nhạc múa (Suites) hoặc Partita - một thể loại gần giống với tổ khúc, gồm nhiều khúc nhạc liên kết với nhau.

Phần lớn các Minuet của ông có hình thức không lớn, chủ yếu được viết ở hình thức 2 đoạn đơn hoặc 3 đoạn đơn. Các bản được viết ở hình thức 2 đoạn đơn tiêu biểu có Minuet F-dur BWV 113, Minuet G-dur BWV 114, Minuet g-moll BWV 115, Minuet B-dur BWV 118, Minuet d-moll BWV 132, bản được viết ở hình thức 3 đoạn đơn có Minuet G-dur BWV 116.

Âm nhạc trong các Minuet của Bach khá phong phú: tính chất trong sáng tiêu biểu có các bài viết ở giọng trưởng như Minuet G-dur BWV 114, Minuet B-dur BWV 118; tính chất trữ tình, mềm mại là những bài được viết ở giọng thứ như Minuet g-moll BWV 115, hoặc dịu dàng, sâu lắng như Minuet d-moll BWV 132... Bên cạnh đó có một số bài có tính chất tương phản ở 2 đoạn khác nhau (đoạn a trong sáng, đoạn b trữ tình) như Minuet G-dur BWV 116.

Ví dụ 1: Minuet G-dur BWV 116, đoạn a, tính chất trong sáng (Nhịp 1-8)

Vi dụ 2: Minuet G-dur BWV 116, đoạn b, tính chất trữ tình (Nhịp 17-24)

Bach đạt đến đỉnh cao trong âm nhạc phức điệu nhưng nhiều Minuet của ông viết theo facture (cách kết cấu âm nhạc) chủ điệu, có một số bản

sử dụng chủ điệu đan xen với phức điệu, tạo sự phong phú cho ngôn ngữ âm nhạc như ở Minuet B-dur BWV 118.

Vi dụ 3: Minuet B-dur BWV 118, facture chủ điệu đan xen phức điệu (Nhịp 1-7)

Trong các Minuet của J.S. Bach có nhiều kỹ thuật Piano cơ bản quan trọng của đàn Piano là legato (đàn liền tiếng), non-legato (đàn rời tiếng), staccato (đàn nảy tiếng). Legato (ký hiệu với một vòng cung liên kết nhiều nốt nhạc) được dùng trong các bản Minuet g-moll BWV 115, Minuet G-dur BWV 116, Minuet B-dur BWV 118 và Minuet d-moll BWV 132..., giúp cho giai điệu mềm mại, trữ tình. Staccato (ký hiệu có các dấu chấm trên nốt nhạc) được dùng trong các bản G-dur BWV 116, B-dur BWV 118... tạo cho âm nhạc vui tươi, sắc nét. Non-legato được sử dụng trong Minuet G-dur BWV 114, Minuet B-dur BWV 118... tạo âm hưởng hơi ngắt tiếng nhưng không sắc nhọn như kỹ thuật staccato.

J.S. Bach không dùng riêng từng kỹ thuật ở mỗi tác phẩm mà luôn có sự kết hợp trong từng nét nhạc, nhất là 2 kỹ thuật legato kết hợp staccato. Chẳng hạn như ở ví dụ số 1 và 2, ta thấy có sự kết hợp giữa kỹ thuật legato và staccato ngay ở 2 ô nhịp đầu tiên và các ô nhịp sau đó cũng tương tự như vậy.

Bên cạnh đó, các Minuet của ông có những kỹ thuật khác như bấm hợp âm (cột dọc, tách nốt, hợp âm rải), giai điệu đi liền bậc, kỹ thuật lấy vỗ, trill (lấy rền)... Các kỹ thuật lấy vỗ, trill giúp cho HS học đàn rất linh hoạt về ngón tay vì phải chơi nhanh và nét các âm lấy. Có bài ông sử dụng khá nhiều kỹ thuật lấy vỗ lên và cả lấy vỗ xuống như ở Minuet g-moll BWV 115 dưới đây.

2.3. Vai trò của dạy học các Minuet của Johann Sebastian Bach cho học sinh Piano

2.3.1. Phát triển năng lực chơi đàn

Trong học đàn Piano, giai đoạn đầu thường kéo dài khoảng 6 tháng đến 1 năm, HS được học các bài tập ngắn với kỹ thuật đơn giản để thuần thục ngón tay với các trường độ tròn, trắng, đen, móc đơn. Sau giai đoạn đầu, HS thường được tiếp tục với các bài tiểu phẩm như Minuet hoặc Sonatine, được coi là giai đoạn 2. Giai đoạn này là cơ hội quan trọng để tiếp tục phát triển kỹ thuật chơi đàn. Việc trau dồi kỹ thuật Piano với các Minuet trong đó có Minuet của Bach đóng vai trò quan trọng trong việc tạo nền tảng vững chắc cho quá trình học tập âm nhạc lâu dài và nâng cao chất lượng biểu diễn cá nhân. HS được tiếp nhận và luyện tập nhiều kỹ thuật cơ bản hơn như legato, non-legato, staccato, lấy vỗ, marcato... so với giai đoạn đầu. Những bài tập luyện gam, arpeggio (rải hợp âm), bài tập luyện ngón và một số kỹ thuật khác (chơi chông quăng, hợp âm...) là các vấn đề không thể thiếu giúp HS phát triển kỹ thuật chơi đàn. Các kỹ thuật legato, non-legato, staccato, lấy vỗ..., các sắc thái cường độ phong phú (mạnh, nhẹ, nhẹ dần, mạnh dần...) trong các Minuet của Bach là những yếu tố tạo nên sự đa dạng trong biểu cảm âm nhạc. Thông qua việc luyện tập và biểu diễn các tiểu phẩm với độ khó tăng dần, HS sẽ học cách áp dụng các kỹ thuật này một cách linh hoạt, phù hợp với yêu cầu của từng bài.

2.3.2. Phát triển năng lực hiểu biết âm nhạc

Việc học đàn Piano các Minuet của Bach không chỉ giúp HS phát triển kỹ năng thực hành nhạc cụ mà còn góp phần quan trọng trong việc củng cố,

khắc sâu các kiến thức lý thuyết âm nhạc đã được học và mở rộng hiểu biết thêm các kiến thức mới và hiểu thêm về phong cách và ngôn ngữ âm nhạc của Bach, một nhạc sĩ vĩ đại của thời kỳ Baroque.

Với đối tượng học Piano không chuyên, giai đoạn 1 được coi là giai đoạn cơ bản ban đầu, HS thường học từ 6 tháng đến 1 năm. Ở giai đoạn đó, các em được học các kiến thức lý thuyết âm nhạc mang tính sơ giản về nhịp, phách, cao độ, trường độ; học một số ký hiệu âm nhạc như dấu nhắc lại, dấu nối, dấu luyến... Sang giai đoạn 2, HS được học các tác phẩm như Minuet, Sonatina..., phức tạp hơn cả về kỹ thuật cũng như về kiến thức lý thuyết âm nhạc. Trong các Minuet của Bach không chỉ có các trường độ đen, trắng, móc đơn mà còn có trường độ móc kép; các ký hiệu âm nhạc phong phú về thể hiện cường độ, sắc thái, nhiều loại dấu nhắc lại, các dấu chỉ kỹ thuật đàn như legato, staccato, dấu nhấn, dấu luyến... Để có thể đàn được các bản Minuet đó, HS phải hiểu và ghi nhớ các ký hiệu đó. Như vậy, học các Minuet của Bach giúp HS được khắc sâu kiến thức đã học và mở rộng thêm một số kiến thức mới về lý thuyết âm nhạc.

Trong quá trình luyện tập các bản Minuet của Bach, HS phải liên tục xác định nhịp của bài là 3/4 và phải biết nhấn đúng phách của loại nhịp này để giữ vững tiết tấu cho bản nhạc. Từ đó, HS có thể hiểu rõ hơn về cấu trúc nhịp điệu mang tính nhảy múa uyển chuyển của Minuet cũng như phong cách âm nhạc của Bach.

2.3.3. Tăng cường khả năng cảm thụ âm nhạc

Việc học đàn Piano nói chung, các bản Minuet của Bach nói riêng đóng vai trò như một cầu nối giúp HS rèn luyện khả năng cảm nhận âm nhạc thông qua các hoạt động luyện tập và biểu diễn những tiểu phẩm có nội dung và phong cách đa dạng. Từ đó, các em không chỉ học cách thể hiện bản đàn mà còn hiểu sâu hơn về tinh thần và hình tượng mà mỗi bản nhạc mang lại.

Khi luyện tập Piano, HS không chỉ dừng lại ở việc đàn đúng nốt, đúng tiết tấu mà còn được hướng dẫn để lắng nghe, cảm nhận âm thanh, sắc thái, cường độ, giai điệu với những tính chất âm nhạc khác nhau. Các bản Minuet của Bach khá phong phú về cảm xúc: trữ tình, vui tươi, sâu lắng..., tinh tế trong thể hiện, giúp HS cảm nhận được sự biến hóa đa chiều của cảm xúc trong âm nhạc. Điều này giúp các em nâng cao khả năng phân biệt sắc thái, nhịp độ, hình thức biểu cảm, từ đó biết thể hiện sao cho đúng với tính chất âm

nhạc của bài Minuet là trữ tình sâu lắng, hay trong sáng, uyển chuyển, đó cũng chính là cơ sở của sự phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc.

Việc tham gia biểu diễn trước lớp, trong câu lạc bộ hoặc các buổi trình diễn nhỏ còn giúp HS phát triển khả năng thể hiện cảm xúc cá nhân. Khi thể hiện một bản nhạc trước người nghe, HS không chỉ cần trình bày kỹ thuật chính xác mà còn phải truyền tải cảm xúc, các em cảm nhận tác phẩm như thế nào thì sẽ mang đến cho người nghe một trải nghiệm âm nhạc như thế đó. Trong luyện tập biểu diễn, bên cạnh việc luyện tập tư thế trình diễn, các em được giáo viên hướng dẫn một cách kỹ lưỡng hơn về cách thể hiện cảm xúc âm nhạc, qua đó, năng lực cảm thụ được phát triển theo hướng chuẩn mực hơn.

2.3.4. Bồi dưỡng năng lực thẩm mỹ

Các Minuet của Bach thể hiện ở sự cân đối trong cấu trúc, tính trật tự và hài hòa giữa các yếu tố giai điệu, tiết tấu và hòa âm, cùng với sự tinh tế trong xử lý sắc thái âm nhạc. Khi học các tác phẩm như Minuet F-dur BWV 113, Minuet G-dur BWV 114 và Minuet B-dur BWV 118, HS được tiếp xúc với những giai điệu trong sáng, uyển chuyển, nhẹ nhàng. Các bản mang tính chất trữ tình như Minuet g-moll BWV 115, Minuet d-moll BWV 132 lại giúp HS cảm nhận chiều sâu của nội tâm, sự mềm mại, dịu dàng...

Thông qua việc luyện tập các kỹ thuật (legato, staccato, luyến, luyến...), luyện tập các cường độ mạnh - nhẹ khác nhau hoặc nhẹ dần hay mạnh dần, hình thành ở HS khả năng lắng nghe âm thanh do chính mình tạo ra, các em phân biệt được sự thay đổi tinh tế của màu sắc âm nhạc và biểu đạt cảm xúc một cách có ý thức. Đặc biệt, các Minuet có sự chuyển đổi tính chất đoạn một trong sáng và đoạn hai trữ tình như bản G-dur BWV 116 sẽ giúp HS nhận biết được sự tương phản hay thay đổi về tính chất âm nhạc trong cùng một tác phẩm, từ đó nâng cao năng lực đánh giá được tính chất âm nhạc hoặc hình tượng âm nhạc đa chiều. Từ đó, giúp HS hình thành cảm xúc thẩm mỹ tích cực, nhận ra được vẻ đẹp tinh tế trong âm nhạc của Bach.

2.3.5. Hỗ trợ học sinh tham gia các kỳ thi lấy chứng chỉ và biểu diễn

Bên cạnh vai trò phát triển kỹ thuật và cảm thụ âm nhạc, dạy học các Minuet của J.S. Bach còn có ý nghĩa thiết thực trong việc hỗ trợ HS tham gia biểu diễn và đánh giá năng lực bản thân thông qua các kỳ thi, các buổi kiểm tra hoặc thi cấp chứng chỉ Piano. Với cấu trúc rõ ràng, độ dài vừa phải và

yêu cầu kỹ thuật phù hợp, các Minuet của Bach thường được thí sinh lựa chọn trong các chương trình thi lấy chứng chỉ cho đối tượng học Piano không chuyên.

Khi luyện tập các Minuet G-dur BWV 114, Minuet B-dur BWV 118 và Minuet F-dur BWV 113 của Bach, HS có cơ hội rèn luyện toàn diện các tiêu chí thường được sử dụng trong chấm thi, bao gồm độ chính xác về cao độ và tiết tấu, khả năng thể hiện nhiều kỹ thuật cơ bản, giữ nhịp ổn định, cách xử lý sắc thái cường độ và thể hiện tính chất âm nhạc. Việc đáp ứng đồng thời các yêu cầu này giúp HS hình dung rõ hơn chuẩn mực đánh giá trong các kỳ thi và có định hướng luyện tập phù hợp.

Bên cạnh đó, trong biểu diễn đòi hỏi HS phải chú ý nhiều hơn đến kiểm soát tâm lý khi trình diễn. Các Minuet của Bach thường ở nhịp độ vừa phải, kỹ thuật không khó, giúp HS dễ ổn định tâm lý, tạo cảm giác thư thái, ít ảnh hưởng đến

trạng thái hồi hộp khi lên sân khấu như những bài kỹ thuật khó, tốc độ nhanh. Vì thế, HS thường lựa chọn Minuet của Bach để biểu diễn hoặc lấy chứng chỉ ở cấp độ 1 hoặc cấp độ 2.

III. KẾT LUẬN

Trong kho tàng âm nhạc cổ điển phương Tây, các tiểu phẩm Minuet của nhạc sĩ J.S. Bach giữ vị trí quan trọng. Minuet không chỉ là một hình thức vũ khúc mang tính lịch sử mà còn mang tính sư phạm cao trong dạy học Piano. Với cấu trúc mạch lạc, hình thức cân đối, nhịp điệu ổn định và yêu cầu kỹ thuật vừa phải, các bản Minuet của J.S. Bach phù hợp để dạy cho HS ở giai đoạn hình thành nền tảng kỹ thuật và tư duy âm nhạc cổ điển. Thông qua việc học Minuet của Bach, HS được phát triển năng lực chơi đàn, hiểu biết âm nhạc, ngôn ngữ âm nhạc của Bach và còn được tiếp cận với phong cách âm nhạc Baroque, hình thành khả năng cảm thụ, tư duy hình thức và ý thức biểu đạt âm nhạc có chiều sâu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Nguyễn Thị Tố Mai (2014), *Giáo trình Lịch sử âm nhạc thế giới (phần Châu Âu đến cuối thế kỷ 19)*, Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội.

Nguyễn Thị Nhung (Chủ biên), *Lịch sử âm nhạc thế giới (Từ thời kỳ Nguyên thủy đến thế kỷ XIX)*, Nxb Quân đội Nhân dân, Hà Nội.

Lã Minh Tâm (2017), *Hình thức ba đoạn phức trong các tác phẩm khí nhạc Việt Nam*, Luận án tiến sĩ chuyên ngành Âm nhạc học, Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, Hà Nội.

Vincent d'Indy (1918), *J.S. Bach - Le Petit Livre de Magdalena Bach*, Nxb L. Philippo - Pháp copyright (giữ bản quyền năm 1930).